

dik – mint azt Szepes Erika novellájában Kartal Zsuzsától idézi –, hogy „Békeviselt nemzedék vagyunk”. S ez az a momentum, amit a nemzedék képtelen feldolgozni, hiszen állandóan szembesülnie kell azzal, amit gyerekeik így fogalmaznak meg: „A ti születek nemzedéke teremő és felhalmozó volt, a ti generációtok a felélő nemzedék, majd nekünk kell megint teremteni és felhalmozni.” Ez a tudat pedig behajszolja az egész korosztályt az apáknak való görcsös megfelelési kényszerbe, miközben az őket körülvevő világban folyamatosan csatlódnak. Petrinek a szerző által is idézett szavaival élve: „Amiben hittem, / többé nem hiszek. / De hogy hittem volt, / arra / naponta emlékeztetem magam. // És nem bocsájtok meg senkinek.” Ennek az összetett frusztrációnak és csalódásnak az eredménye a két generáció látszólagos szembekerülése.

Mindezek után elmondhatjuk: olyan kötetet tartunk a kezünkben, amely nemcsak lélektani precizitásával és motívumrendszerének jól felépített, árnyalt voltával válik tökéletesen feszes ívű novellaciklussá, hanem a történetek hízélgés nélküli, közvetlen, erőteljes megfogalmazása révén is magával ragadja olvasóját.

MARIK ÁLMOS

(*Saluton Kiadó, Budapest, 2005, 87 oldal, 1200 Ft*)

MICHAL AJVAZ:

Az öreg varánusz visszatér

Először Michal Ajvaz sajátos Prágatérképét akartam elkészíteni az olvasóknak. A helyszínekhez állatokat társítani és piros felkiáltójellel bejelölni a különösen veszélyes fenvedákat, sárgával a különös(en) furcsa élőlényeket. Így aki kezébe venné a könyvet, nem érezné útvesztőben magát, könnyebben tájékozódna a novellák között, s megkönnyebbülten mondaná: „Ó, igen, már vártam ezt a tengeri csikót!” Erről azonban letettem, mert ezek után már nem furdalná oldalunkat a kíváncsiság: *vajon mivel találkozom a következő oldalon?*

Lehet izgalmas? „[...] a prózái ugyanis mind egy kaptafára készültek: a történet elején az elbeszélő találkozik valamilyen különös állattal, majd általában küzdelemre kerül sor közöttük, és a végén megjelenik valami alaktalan és bizonytalan dolog, amiben minden feloldódik, köd vagy tenger, a hős azt bámulja, és közben valamilyen extázist él át, vagy mit. Dögunalom.” Ezt a megállapítást a kötet utolsó novellájában (*A tenger*) teszi egy kenguru, de mi, Homo sapiensek nem hihetünk egy ausztrál állat szavának. Más elképzeléseink vannak a szürrealista elemekkel teli, néhol groteszkbe torkolló prózavilágról. Nekünk ez szórakoz-

tató lehet, s a „dögunalmas” jelzót Ajvaz esetében elfelejthetjük. A novellákat összekötő jellegzetességek nem teszik egysékké a kötetet, köszönhetően az író oldalanként megújulni képes fantáziájának. „Az emberi terjeszkedés miatt a jövőben könnyen előfordulhatnak összeütközések a Komodót egyre inkább benépesítő emberek és a varánuszok között” – Ajvaz nem tesz mást, mint előrevetíti ezt a találkozást. Hőse óriásgyíkokkal küzd meg, elefántokkal társalog, és sok más, kihalással fenyegetett állattal „kerül zúrbé”. Képzeletbeli élőlényei testet öltenek és a hétköznapiak részévé válnak, bárhol (autóbuszon, antikváriumban, kávézóknál) és bármikor megjelenhetnek. Hatásuk az elbeszélőre elkerülhetetlen, jelenlétükben kérdésessé válik, kik a civilizálók és kik a civilizálandók (ha egy varánusz egy nővel birkózik, nem biztos, hogy a nőnek kell segítség!).

Lehet újszerű? Ajvaz „képtelen természetrajza” egy írói ars poetica ívét láttatja, az alkotás nehézségeire figyelmeztet. A „mindig is író szerettem volna lenni” mondat a valóságban szertefoszló vágyak tűnik, ám a képzelet világában démonok írják a meg nem írt könyveket, rádióból hallatszanak a soha papírra nem vetett szavak, szobrok talapzatán olvashatjuk a ki nem mondott gondolatokat. Az írói hivatás kétségeit, bizonytalanságát a fantasztikus irodalmon kívül a Prága városát öve-

ző kultikus hagyományba, abszurd humorba csomagolja Ajvaz, s mint szórakoztató (posztmodern!) olvasmányt tárja közönsége elé.

A kötet fülszövegében olvashatjuk, hogy Kantot nyilván egy varánusz üldözi egy csillag végtelen pusztáin át, mivel soha egyetlen sort sem írt e jeles méretekkal rendelkező állatról. A varánusz tehát visszatér, s ha csak a fantázia révén is, de teret hódít magának Ajvaz könyvében. Az olvasó pedig retteghet, hiszen „ki tudja, nem lesz-e valósággá a metafora, és nem kúszik-e be a hulló egy nap tényleg a lakásba?”

MOLNÁR ZSÓFIA

(Fordította Benyóvszky Krisztián,
JAK–Kijárat Kiadó, Budapest, 2004,
122 oldal, 1200 Ft)

THOMAS SHAPCOTT:

Ausztrál horizont

Turczi István kitűnő fordításának köszönhetően a hazánkban talán periferikus jelenségnek számító ausztrál irodalom, közelebbről az ausztrál líra jeles művelőjével ismerkedhetnek meg azok az olvasók, akik Thomas William Shapcott kötetét kézbe veszik.

Eleddig egyetlen magyar nyelvű válogatáskötettel (*Dalok ura*, Széphalom Könyvműhely, 1999) kellett